

Das neumärkische Dorf Pyrehne gehörte bis 1945 zu Ostbrandenburg. Hier traf kurz nach dem Kriegsende fast die gesamte polnische Bevölkerung des ostgalizischen Ortes Kozaky ein und besiedelte das Dorf. Was verbindet die beiden Ortschaften? Es sind die Menschen, die das Schicksal der erzwungenen Migrationen teilten: Die deutschen Bewohner Pyrehnes flüchteten infolge des vom Dritten Reich ausgelösten Krieges oder wurden aus ihrer Heimat vertrieben. In ihre Häuser zogen vor allem vertriebene Ostpolen aus Kozaky. Das ostpolnische Dorf wiederum wurde nun vor allem von Ukrainern besiedelt, die aus der Gegend von Przemyśl (heutiges Südostpolen) und aus der Ostukraine stammten.

Diese Menschen auf ihren Pfaden der Erinnerung zu begleiten, mit ihnen ins Gespräch zu kommen und selbst die mit deren Schicksalen verbundenen Orte aufzusuchen, lag dem Projekt als Idee zugrunde, dessen Ergebnisse im vorliegenden Band vorgestellt werden.

Pyrzany, wieś na Ziemi Lubuskiej, do 1945 roku należała do Brandenburgii Wschodniej. Tutaj niedługo po wojnie dotarła i osiedliła się niemal cała polska ludność galicyjskiej, a więc leżącej wówczas na Kresach Wschodnich, wioski Kozaki. Co łączy te dwie miejscowości? Ludzie, którzy doświadczyli przymusowych migracji: Niemcy – mieszkańcy Pyrzan musieli w wyniku wywołanej przez III Rzeszę wojny uciekać lub zostali wygnani ze swojej małej ojczyzny. Ich miejsce zajęli w większości Polacy wygnani ze wsi Kozaki. W opuszczonych przez nich domach zamieszkali głównie Ukraińcy, przymusowo przesiedleni z okolic Przemyśla oraz ze wschodniej Ukrainy.

Pomysł, by towarzyszyć tym ludziom na ich wspomnieniowych ścieżkach, nawiązać z nimi dialog oraz osobiście odwiedzić wymienione miejsca, legł u podłoża tego projektu, którego rezultaty – będące swoistą polifonią pamięci – prezentujemy w niniejszym tomie.

Kozaky → Pyrehne Kozaki → Pyrzany

Polen, Deutsche und Ukrainer auf dem Erinnerungspfad
erzwungener Migrationen

Polifonia pamięci o przymusowych migracjach we wspom-
nieniach Polaków, Niemców i Ukraińców

Kozaky – Pyrehne → Kozaki – Pyrzany

Beata Halicka, Bogusław Mykietów (Hg./red.)